

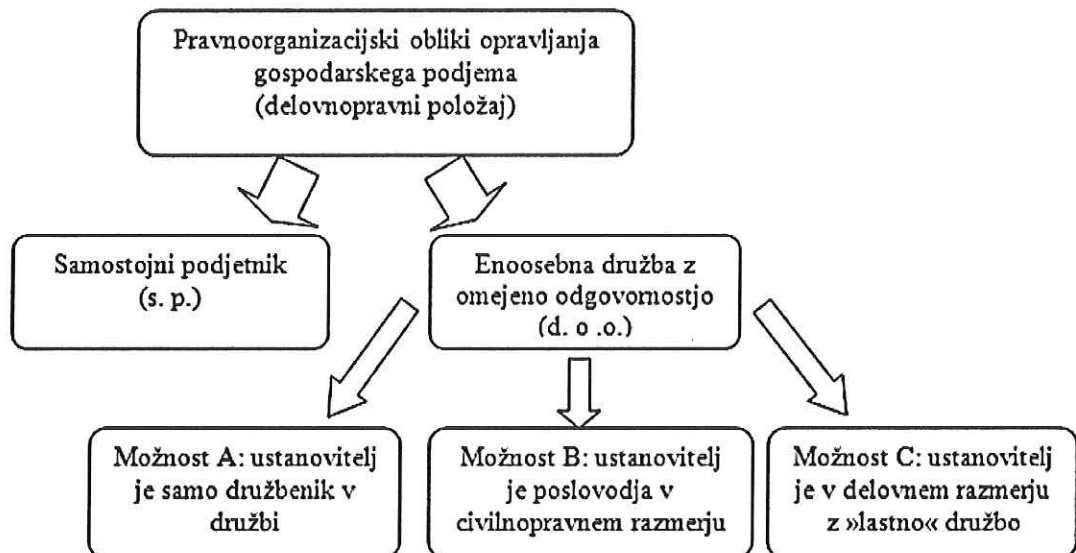
Ljudska univerza Radovljica
Kranjska cesta 4, Radovljica

Gradivo za interno uporabo
Srednji STROKOVNO izobraževalni program
EKONOMSKI TEHNIK

INTERNO GRADIVO

M4 SODOBNO GOSPODARSTVO

Sklop 4 PRAVNOORGANIZACIJSKI VIDIKI POSLOVANJA

Avtor: Nataša Pfajfar

UVOD

V tem vsebinskem sklopu bomo spoznali gospodarske družbe, ki se razlikujejo po ustanovitvenem kapitalu in po tem, kdo je za kapital družbe odgovoren.

Z učnimi listi boste ugotovili:

- da obstaja cela vrsta gospodarskih družb, ki sestavljajo podjetniški sistem,
- da je vsak človek vključen v gospodarsko družbo, je del nje oziroma neposredno ali posredno povezan z njo, ko opravlja svoj poklic,
- razloge za ustanovitev določene organizacijske oblike pravne osebe,
- razloge za prenehanje delovanja gospodarske družbe.

Spoznali boste:

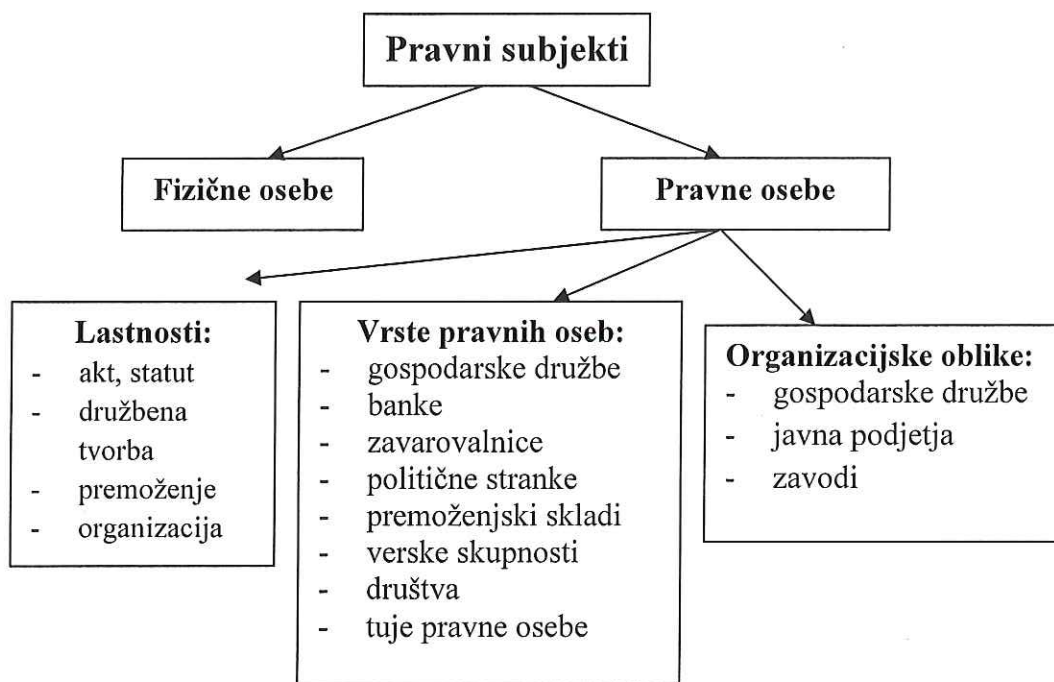
- kakšne so prednosti in slabosti gospodarskih subjektov,
- katere so osnovne sestavine, ki jih moramo upoštevati ob registraciji podjetja,
- kakšne so lastnosti posamezne družbe,
- postopek ustanovitve in prenehanja delovanja družbe.

Novi pojmi:

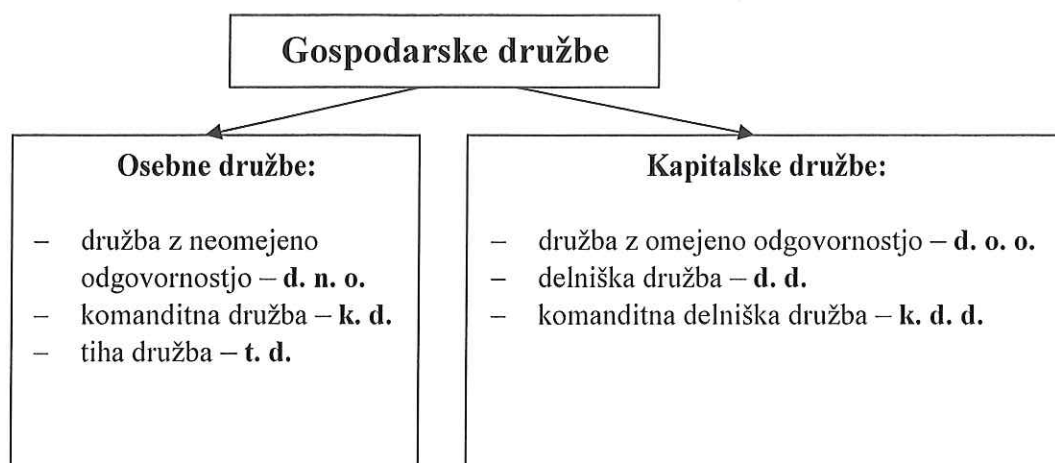
- pravo – ureja razmerja med osebami, ki so nosilci pravic in obveznosti,
- akt – listina,
- statut - pravilnik, uredba,
- fizične osebe – ljudje od rojstva do smrti,
- pravne osebe – skupine posameznikov, ki stopajo v pravna razmerja,
- gospodarska družba – družba, ki opravlja neko dejavnost, ki ima pridobitni namen,
- riziko – prevzem tveganja.

Pravne podlage za poslovanje podjetja

Podlaga za poslovanje pravnih oseb so zakoni, in sicer: Zakon o gospodarskih družbah (ZGD), Zakon o javnih gospodarskih družbah (ZJGD) in Zakon o zavodih (ZOZ).

Slika 1: Pravni subjekti in vrste

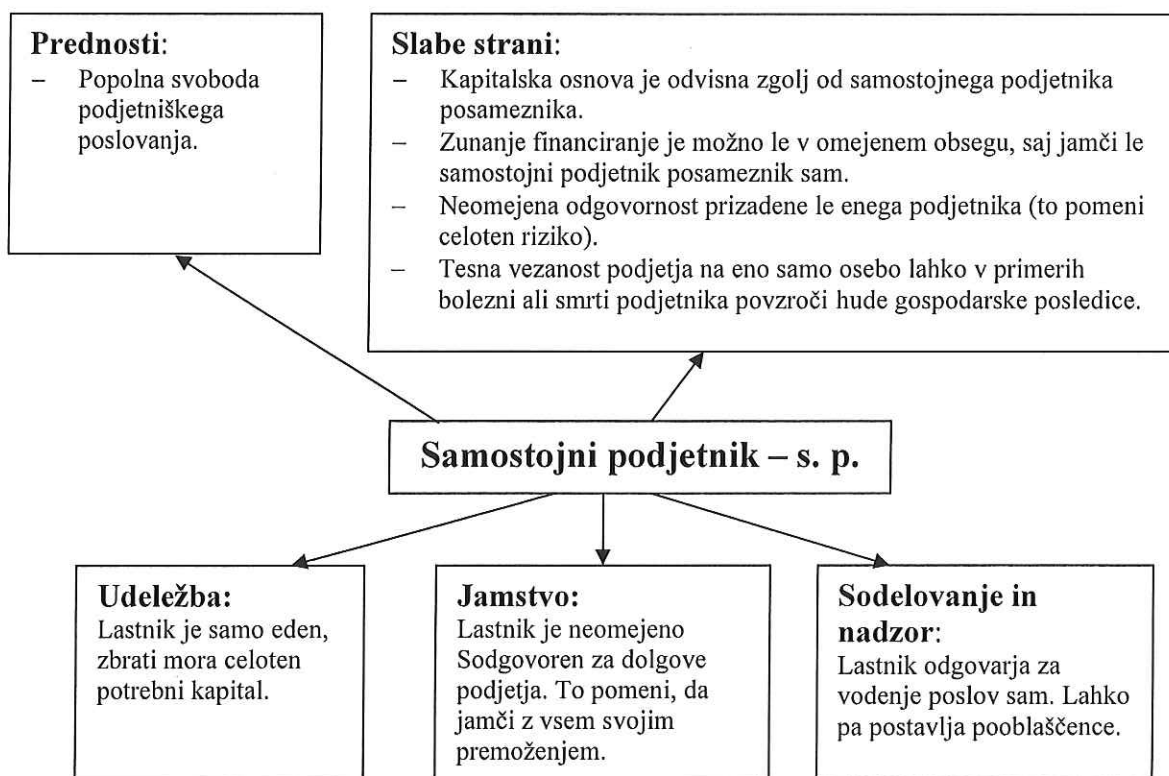

Slika 2: Vrste gospodarskih družb

Samostojni podjetnik

Po nekaterih elementih je ta oblika sorodna položaju obrtnika in ga deloma nadomešča. Po drugi strani pa je samostojni podjetnik posameznik zelo podoben družbi z neomejeno odgovornostjo, v kateri bi bil en sam član.

Samostojni podjetnik posameznik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja dejavnost s pridobitnim namenom kot svojo izključno dejavnost.

Slika 3: Značilnosti samostojnega podjetnika

Pravila za samostojnega podjetnika

– **Registracija:**

Samostojni podjetnik se registrira pri sodišču enako kot gospodarska družba.

– **Pravna osebnost:**

Samostojni podjetnik posameznik ni pravna oseba. Vse posle opravlja v svojem imenu in na svoj račun, kar pomeni, da deluje tako, kot da bi posle sklepal zase. Je poslovodja.

– **Firma:**

Firma samostojnega podjetnika posameznika vsebuje označbo dejavnosti, morebitne dodatne dejavnosti, njegovo ime in priimek ter označbo.

Coklarstvo Kopitar	Rok Koren	s. p.
Označba dejavnosti	Ime in priimek	Označba

Slika 4: Primer imena firme s. p.

- **Sedež:**

Sedež podjetja določi samostojni podjetnik posameznik sam. Sedež je lahko:

- njegov domači naslov ali
- naslov, kjer opravlja dejavnost, ali
- naslov, kjer vodi posle, če to počne drugje, kot opravlja dejavnost (npr. izdeluje cokle).

- **Poslovne knjige in letno poročilo:**

Samostojni podjetnik vodi poslovne knjige, izdelava bilanco stanja in bilanco uspeha.

- **Dejavnost:**

Samostojni podjetnik posameznik lahko opravlja vse gospodarske dejavnosti; ne more pa opravljati npr. bančnih ali zavarovalniških poslov, ker posebna predpisa določata, da te dejavnosti lahko opravljajo le delniške družbe.

Premislite

1. Gospod Pečar je samostojni podjetnik. Zašel je v dolgove. Banka ga terja za 100.000 EUR. Kakšne pravice ima banka?
2. Samostojni podjetnik »Mizarstvo Breza«, Tim Novak, s.p., želi poleg proizvodnje pohištva opravljati še trgovino z rezervnimi deli in izobraževanje. Ali je to mogoče? Utemeljite odgovor.

Vprašanja za ponavljanje

1. Kaj je fizična oseba?
2. Komu je podoben ali soroden s. p.?
3. Koliko kapitala mora zbrati s. p. za začetek poslovanja?
4. S čim jamči za svoje dolgove?
5. Kdo odgovarja za vodenje poslov?
6. Naštej prednosti in slabosti s. p.
7. Koliko zaposlenih ima s. p.?
8. Kje se registrira s. p.?
9. Katere izkaze mora voditi s. p.?
10. Kje je sedež s. p.?
11. Katerih dejavnosti s. p. ne sme opravljati?
12. Kako je sestavljeno ime firme?

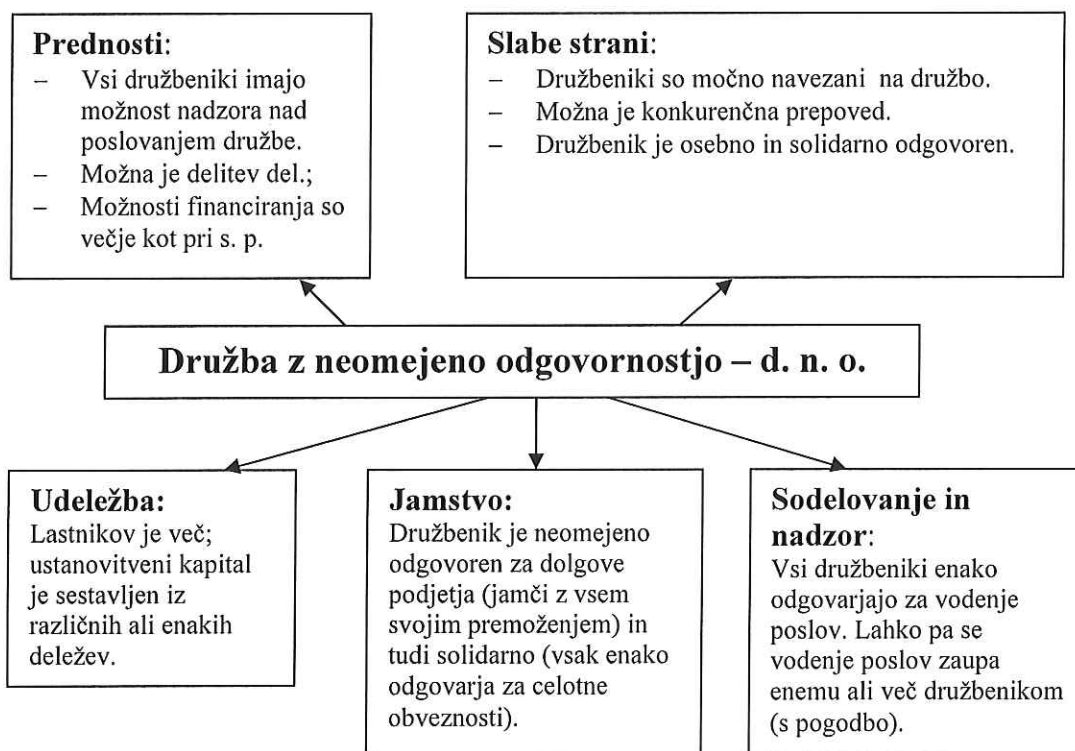
*Ne bi tvegaj sam,
iščem prijatelja...*

Novi pojmi:

- družbenik – poslovni partner, ki ga z drugim družbenikom povezuje kapital,
- solidarnost – pomoč, sodelovanje, vzajemnost,
- konkurenčna prepoved – če družbenik zapusti družbo, se mu s pogodbo prepove, da v drugi družbi opravlja isti posel,
- ustanovitveni kapital – vložek družbenikov v obliki denarja, stvari, znanja ali pravic,
- knjigovodske listine – računi, dobavnice, blagajniški prejemki in druge listine, ki jih spremlja ali vodi podjetje.

Družba z neomejeno odgovornostjo

Družba z neomejeno odgovornostjo članov je najstarejša oblika in najnižja stopnja združevanja podjetniškega kapitala. To je družba **dveh ali več družbenikov**, ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem. Družba se ustanovi s pogodbo med družbeniki.

Slika 5: Značilnosti družbe z neomejeno odgovornostjo

Pravila za družbo z neomejeno odgovornostjo

- Registracija:

D. n. o. se registrira pri sodišču.

- Pravna osebnost:

D. n. o. je pravna oseba in osebna družba, ker posluje v imenu oseb – družbenikov, ki so poslovođe (vsi ali eden izmed njih, ki ga izberejo s pogodbo ob ustanovitvi).

- Firma:

Firma vsebuje označbo dejavnosti, ime in priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več (npr. »in drugi« ali »in ostali«) in označbo.

Tkalec, tekstilna industrija	F. Perko in ostali	d. n. o.
Označba dejavnosti	Ime in priimek	Označba

Slika 6: Primer imena firme d. n. o.

- Sedež:

Sedež podjetja določijo družbeniki ob ustanovitvi podjetja.

- Izstop iz družbe:

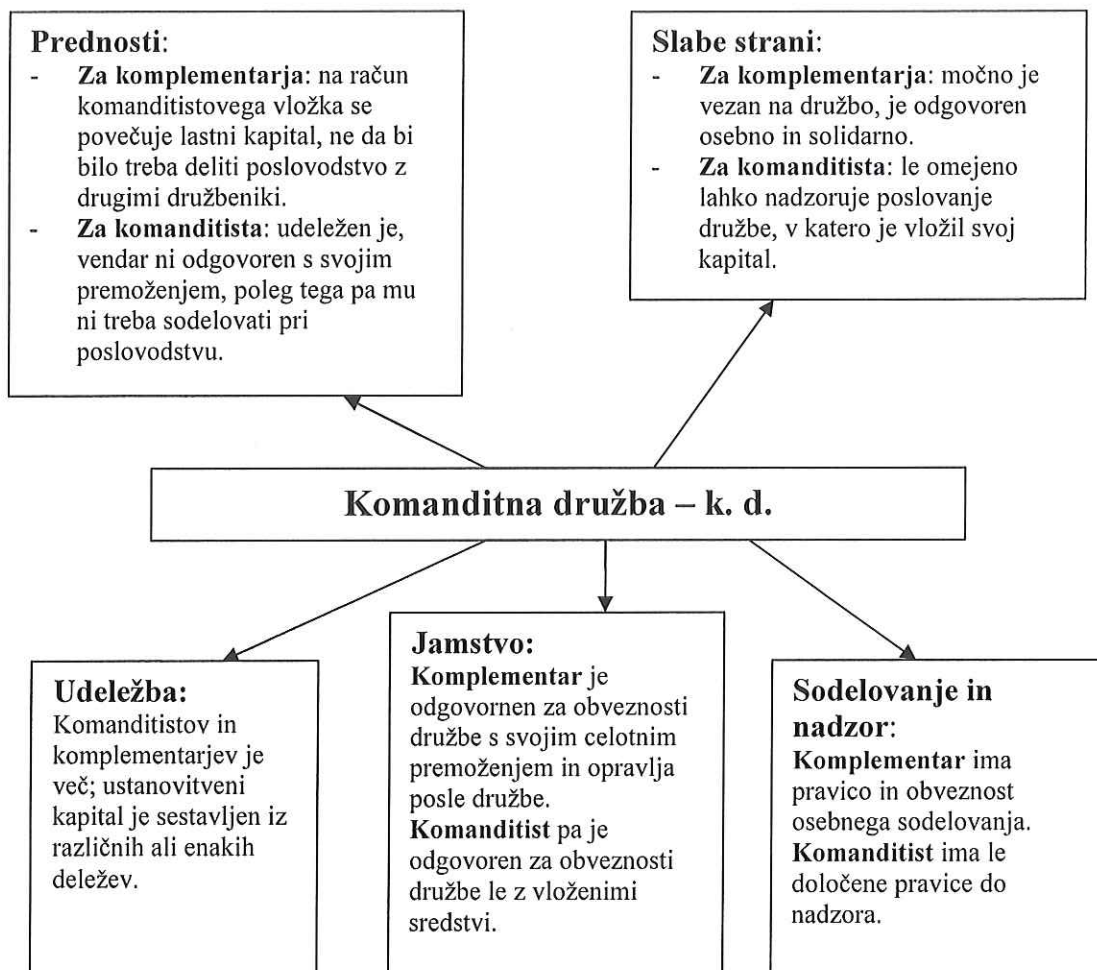
Če en družbenik izstopi iz družbe, lahko prenese svoj delež na tretjo osebo, vendar ob soglasju vseh družbenikov.

- Poslovne knjige in letno poročilo

D. n. o. vodi poslovne knjige, izdelava bilanco stanja in bilanco uspeha kot vse gospodarske družbe.

Komanditna družba

Komanditna družba je družba dveh ali več družbenikov ali komplementarjev. Vključuje pa tudi osebe, ki se imenujejo komanditisti. Ta družba je nastala zaradi potrebe in želje po vključevanju v gospodarsko življenje tudi tistih oseb, katerim poslovno življenje ni osnovni poklic. Ta družba omogoča takim osebam, da vanjo zgolj vložijo svoj kapital, v njej pa ne sodelujejo in osebno ne odgovarjajo za obveznosti družbe. Komanditna družba pogosto nastane tudi zato, ker dediči družbenika v družbi z neomejeno odgovornostjo članov nočejo opustiti članstva v družbi, vendar nimajo potrebnega strokovnega znanja ali časa za sodelovanje.

Slika 7: Značilnosti družbe z neomejeno odgovornostjo

Pravila za komanditno družbo

Vsa pravila glede registracije, sedeža in letnih poročil so enaka za vse osebne družbe.

- Firma:

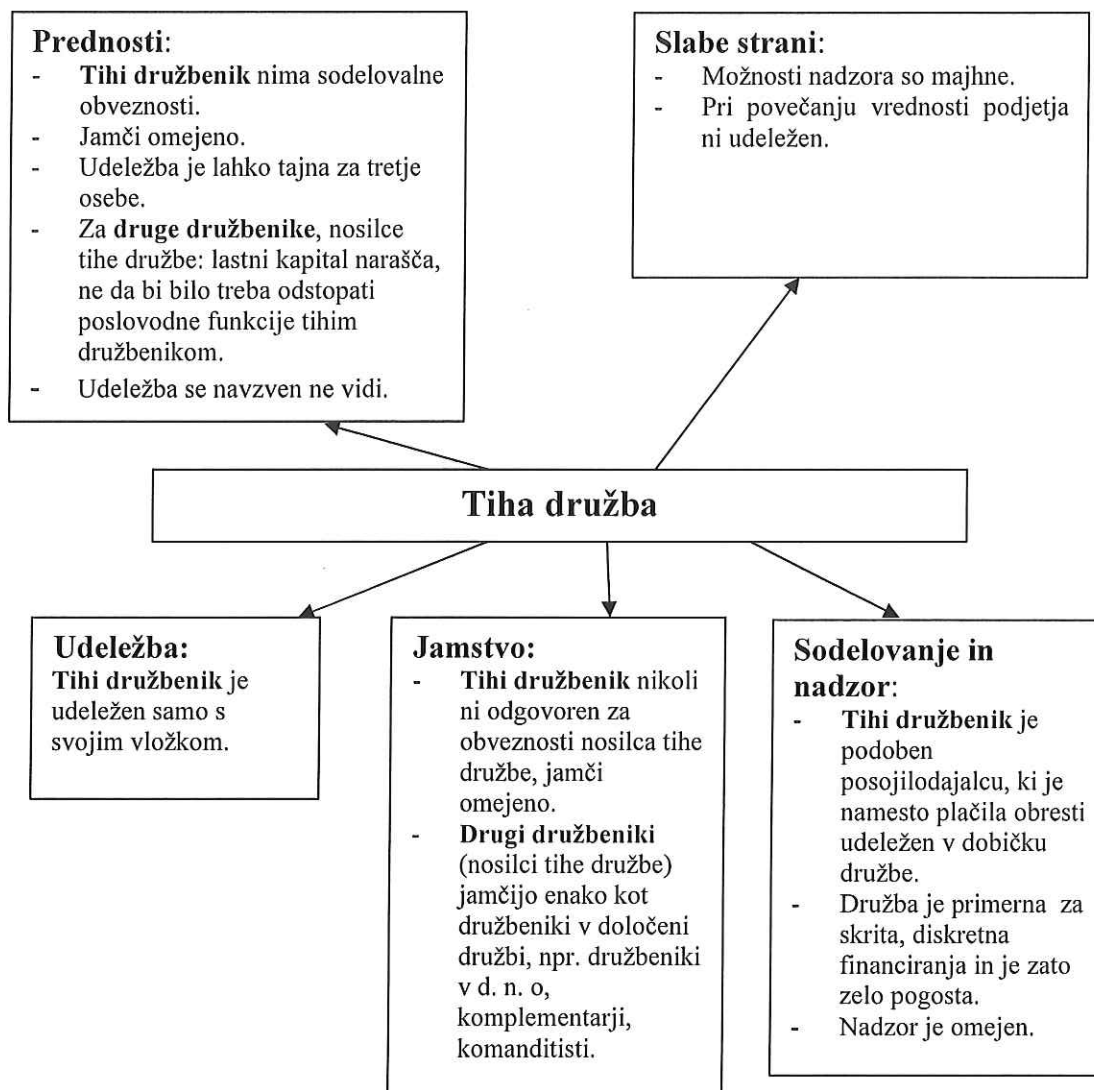
Firma vsebuje označbo dejavnosti, ime in priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več (npr. »in drugi« ali »in ostali«) in označbo.

Tkalec, tekstilna industrija	F. Perko in ostali	k. d.
Označba dejavnosti	Ime in priimek	Označba

Slika 8: Primer imena firme k. d.

Tiha družba

Z gospodarskega stališča je tiha družba posebna oblika osebne družbe, ki nima statusa pravne osebe. Vendar, strokovno vzeto, tiha družba ni prava gospodarska družba, saj se ne izraža navzven. To je lahko vsaka družba, ki ima tihega družbenika, ki sofinancira družbo. Ne napiše se t. d., ampak je družba registrirana v prvotni obliki (npr. d. o. o., k. d. ...).

Slika 9: Značilnosti tihe družbe

Pravila za tiho družbo

- Tihi družbenik ima pravico zahtevati prepis letnega poročila in preveriti njegovo pravilnost z vpogledom v poslovne knjige ter knjigovodske listine.

- **Firma:**

Firma vsebuje označbo katere koli osebne družbe. Tiha družba je opredeljena s pogodbo med osebno družbo in tihim družbenikom.

Tkalec, tekstilna industrija	F. Perko in ostali	k. d.
Označba dejavnosti	Ime in priimek	Označba

Slika 10: Primer imena firme k. d., kjer navzven ni vidno, da gre za tiho družbo

Premislite

1. Vika Blagajne, ki je končala srednjo ekonomsko šolo, in Jure Zarnik, ki je končal strojno fakulteto, želita ustanoviti družbo za trgovanje z elektronskimi sestavnimi deli in rezervnimi deli za radijske ter televizijske aparate. Vika bo delala pri trgovskih poslih, Jure pa v tehničnem sektorju. Katero družbo naj ustanovita? Utemeljite izbiro.
2. Stane Lebar želi postati udeleženec v podjetju za izdelovanje optičnih aparatov »Podgoršek in ostali«, k. d., jamstvo pa želi omejiti na svoj vložek, vendar bi po drugi strani rad sodeloval pri poslovanju. Ali je to sploh možno? Utemeljite odgovor.

Vprašanja za ponavljanje

1. Kaj imata skupnega d. n. o. in s. p.?
2. Kdo so družbeniki?
3. Koliko kapitala dajo družbeniki in v kakšni obliki je lahko ta kapital?
4. Kako družbeniki odgovarjajo za svoje dolge?
5. Kdo odgovarja za vodenje poslova?
6. Kaj vsebuje ime firme d. n. o.?
7. Kdaj nastane komanditna družba?
8. Kdo so družbeniki v komanditni družbi?
9. Koliko kapitala dajo družbeniki in v kakšni obliki?
10. Kako družbeniki odgovarjajo za svoje dolge?
11. Kakšne so prednosti in slabosti k. d.?
12. Ali se tiha družba registrira?
13. Koliko kapitala prispeva tihi družbenik in v kakšni obliki?
14. Kako odgovarja tihi družbenik za dolge družbe?

*Rad bi si nabral
izkušnje ...*

Kapitalske družbe

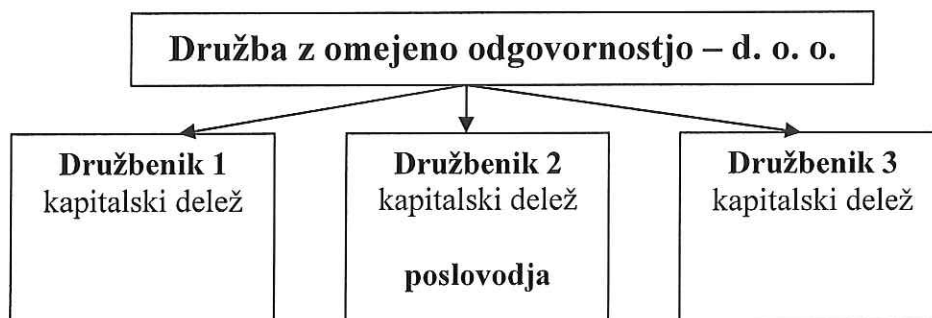
Novi pojmi:

- kapitalski delež – osnovni vložek, ki ga v ustanovitev družbe z omejeno odgovornostjo vložijo družbeniki,
- osnovni kapital – kapital, ki je sestavljen iz začetnih vložkov ob ustanovitvi družbe,
- akumuliran kapital, akumulacija – zbran kapital, zbiranje.

Družba z omejeno odgovornostjo

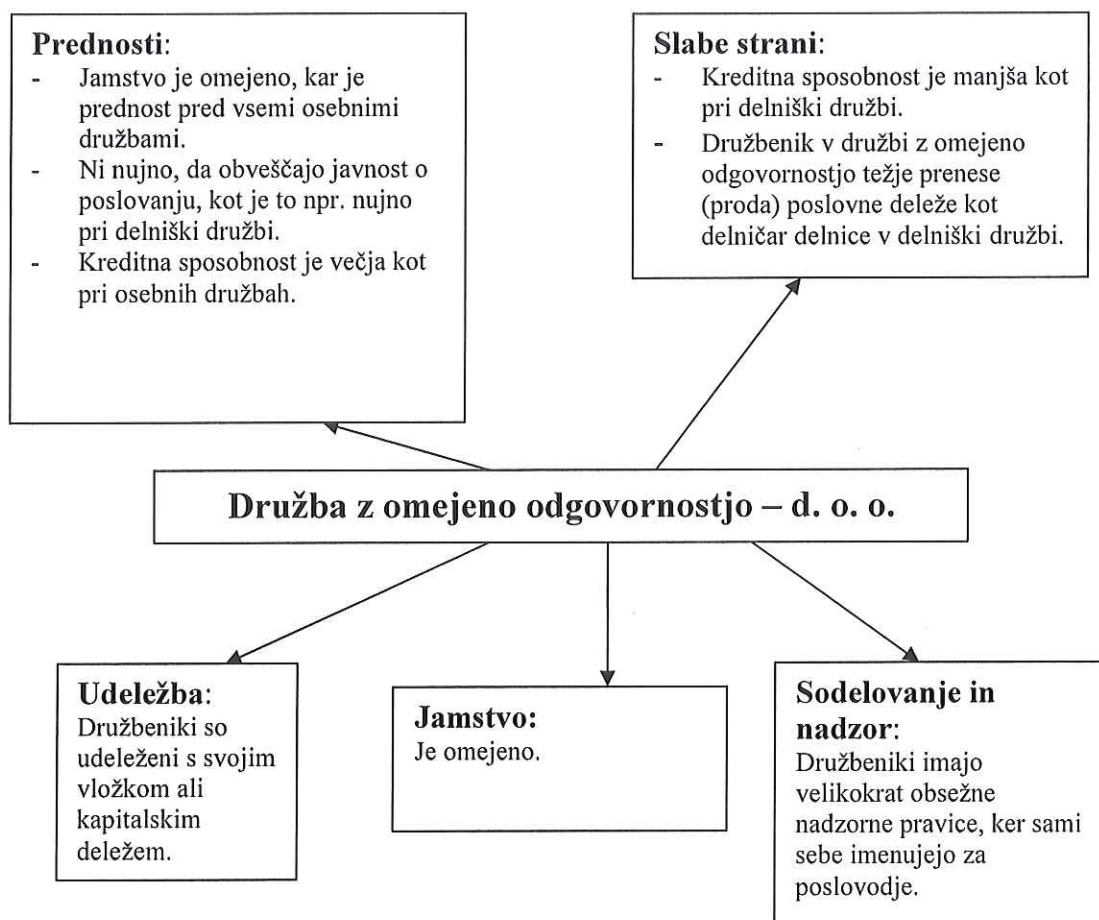
Družba z omejeno odgovornostjo je družba z lastno pravno osebnostjo, v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določenim vložkom, njeni družbeniki pa osebno ne jamčijo za dolgove in obveznosti družbe. Le družba sama je odgovorna za svoje obveznosti, in to neomejeno.

Družbeniki so lahko fizične ali pravne osebe. Osnovni kapital je izražen v poslovnih deležih.

Slika 11: Oblika d. o. o.

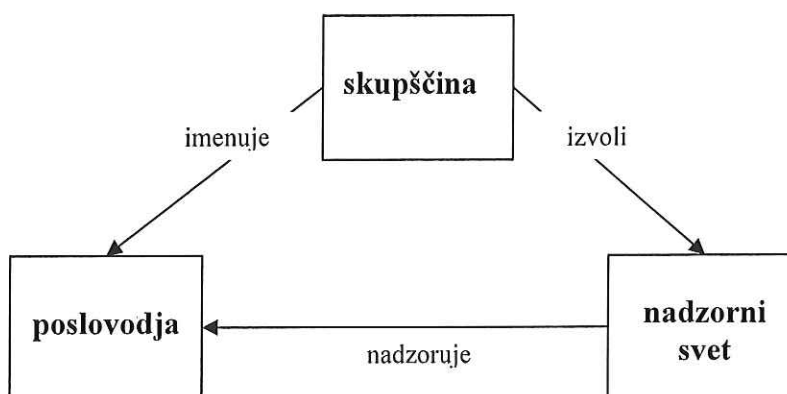
Družbeniki med seboj izvolijo poslovodjo. Zneski osnovnih vložkov različnih družbenikov se lahko med seboj razlikujejo. Osnovni kapitalski deleži družbenikov so zabeleženi v pogodbi o ustanovitvi in seveda v vseh registrskih aktih.

Slika 12: Značilnosti d. o. o.

Organi družbe z omejeno odgovornostjo

Kot vse druge gospodarske družbe mora imeti tudi družba z omejeno odgovornostjo organe, ki jih določa zakon ali ustanovitveni akt.

Slika 13: Organizacija vodstva d. o. o.

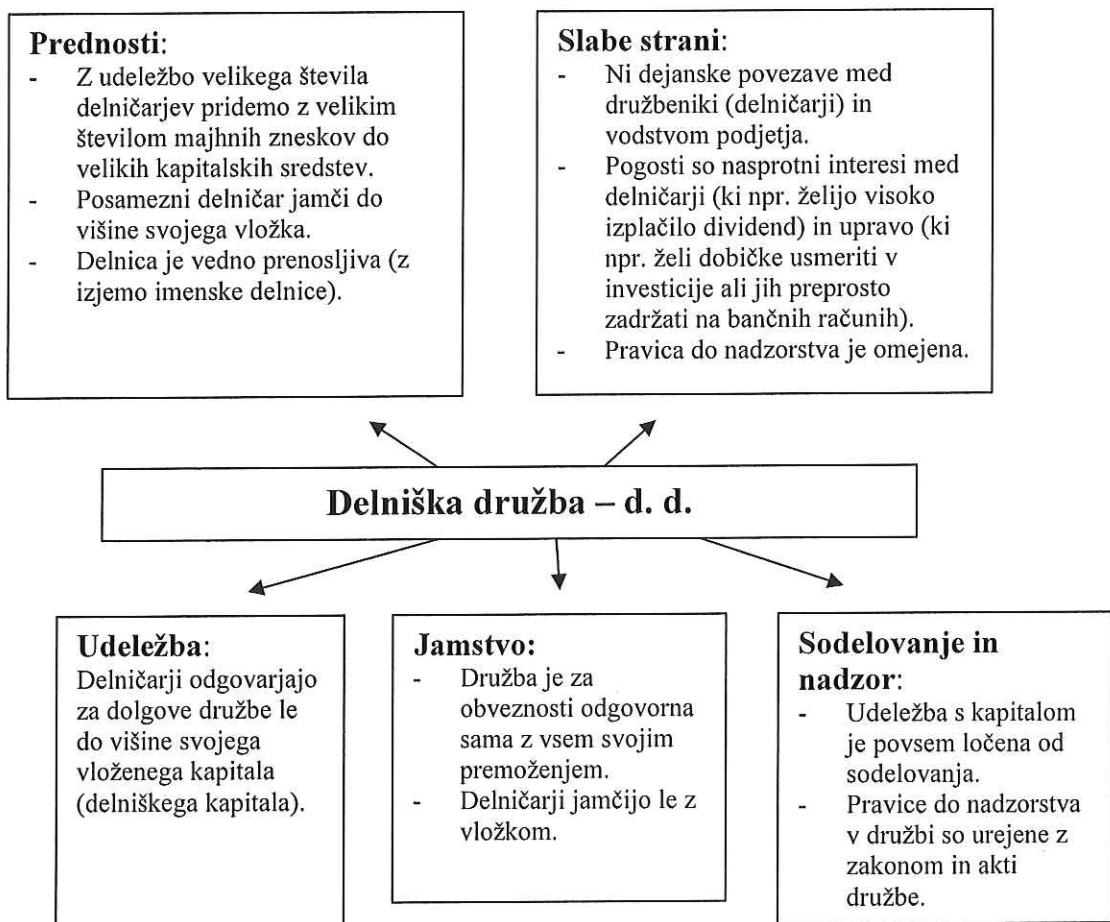
Delniška družba

To je najbolj čista in najbolj razvita oblika družb. Nastane tako, da veliko število posameznikov vpiše delnice, ali tako, da se delniška družba ustanovi z že akumuliranim kapitalom. Delničarji ali družbeniki v delniški družbi so lahko fizične ali pravne osebe.

Slika 14: Oblika d. d.

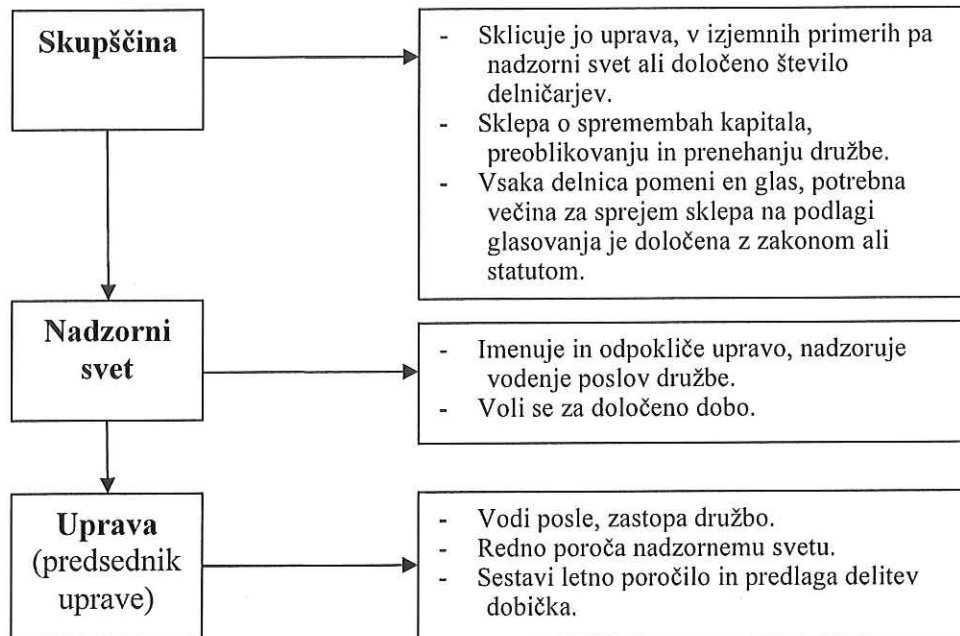
Delniška družba je običajna in najbolj pogosta oblika za velika podjetja, čeprav to ni vedno pravilo. Delniška družba odgovarja upnikom za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem.

Slika 15: Značilnosti d. d.

Organi delniške družbe

Zakon o delniških družbah opredeljuje naslednjo organizacijo vodstva in njegove naloge, kot je prikazano na spodnji sliki:

Slika 16: Organi d. d. in njihove naloge

Poslovne knjige in letno poročilo

Delniške družbe morajo obvezno objaviti letna poročila (publicitetna obveznost).

Delniški kapital, dividenda

Če ima podjetje konec leta dobiček, se ta lahko delno ali v celoti razdeli delničarjem. Ta »zaslužek« na delnico se imenuje dividenda.

Primer:

Osnovni kapital (nominala): 1.000.000 EUR (razdeljen je na 5.000 delnic po 200 EUR)

Dobiček za razdelitev: 60.000 EUR = 6 % od nominala

Dividenda: 6 % Če znaša nominala delnice 200 EUR, prejme vsak delničar 12 EUR/ delnico

Pravice delničarjev

1. Premoženske pravice

- pravica do udeležbe pri dobičku
- pravica do likvidacijskega deleža v primeru prenehanja družbe
- pravica do prednostnega nakupa novih delnic

2. Članske pravice

- aktivna in pasivna volilna pravica v delniški družbi
- pravica nadzorstva nad poslovanjem družbe
- pravica do informacij glede poslovanja
- pravica izpodbijati določene sklepe ali ukrepov organov družbe

Premislite

1. Družbo z omejeno odgovornostjo Trim, d. o. o., terjata banka za 1 milijon EUR posojila. Kdo od družbenikov je odgovoren za vračilo posojila? Utemeljite odgovor.
2. V poslovnem časopisu zasledimo sporočilo:
Gospoda Marjana Cokana so določili za direktorja uprave in za člana nadzornega sveta podjetja Južno sadje, izvoz-uvoz, d. d.
Komentirajte notico in utemeljite odgovor.
3. Delniška družba ima 100.000 delnic po 10 EUR za delnico. Na koncu leta ima dobiček, zato izplača 8-odstotno dividendo. Kolikšen je osnovni kapital družbe? Koliko dividende dobi delničar, če ima 100 delnic?

Vprašanja za ponavljanje

1. Opišite razlike med delniško družbo in družbo z omejeno odgovornostjo.
2. Primerjajte dobre in slabe strani d. d. in d. o. o.
3. Zakaj zakon določa za delniško družbo več ustanovitvenega kapitala kot za družbo z omejeno odgovornostjo?
4. Pojasnite razliko med kapitalskim deležem in delniškim kapitalom.

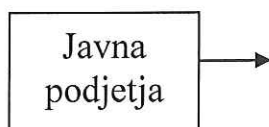
Novi pojmi:

- prokurist – pooblaščenec ali oseba, ki dobi pisno pooblastilo za sklepanje določenih poslov in pogodb,
- lokalna skupnost – občina,
- stiki z javnostmi – odnosi z občinstvom, publiko, v obliki predstavitev, konferenc ...

Javna podjetja in zavodi

Javna podjetja opravljajo dejavnosti, ki so v javnem interesu in zadovoljujejo tiste splošne potrebe ljudi, ki jih ni mogoče zagotoviti na trgu. Taka podjetja ustanovi država ali lokalna skupnost zaradi proizvodnje in prometa določenih proizvodov in opravljanja storitev, ki so nenadomestljiv pogoj za življenje in delo ljudi ali za delo družb na določenem območju (npr.: komunala, vodovod).

Zavodi pa so organizacije, ki opravljajo dejavnosti splošnega družbenega pomena.

- **Dejavnost:** zagotavljanje javnih dobrin (proizvodi in storitve) za zadovoljevanje splošnih potreb. (voda, elektrika, smeti ...)
- **Cilj:** javno dobro
- **Ustanovitelj:** vlada RS, lokalna skupnost
- **Lastnik:** država, lokalna skupnost, vložki zasebnega kapitala
- **Vodja:** direktor (vpliv ima država, lokalna skupnost)
- **Zakon:** Zakon o gospodarskih javnih službah

- **Dejavnost:** opravljanje dejavnosti v javnem interesu za zadovoljevanje splošnih potreb (otroško varstvo, šolstvo, zdravstvo, RTV, športne organizacije, geodetske službe, statistični urad, hidrometeorološki zavod)
- **Cilj:** javno dobro, cilj ni pridobivanje dobička
- **Ustanovitelj:** vlada RS, lokalna skupnost, druga domača ali tuja pravna oseba
- **Lastnik:** država, lokalna skupnost, vložki zasebnega kapitala
- **Vodja:** direktor (vpliv ima država, lokalna skupnost)
- **Zakon:** Zakon o zavodih

Zastopniki

Zastopnik gospodarske družbe je oseba, ki na podlagi pooblastila zastopa neko družbo. V podjetju so določene naloge in odločitve, ki jih podjetnik ne more opraviti sam:

- nabava, prodaja,
- stiki z javostmi,
- plačevanje računov,
- najemanje kreditov.

Zastopniki na podlagi pogodbe so naslednji:

- **Pooblaščenec** je pooblaščen za sklepanje določenih pogodb. Pooblastilo je pisno,
- **Prokurist** je posebna oblika zastopanja. Kdor je prokurist, zastopa družbo v vseh zadevah, razen pri prodaji ali nakupu nepremičnine,
- **Trgovski potnik** ima omejena pooblastila. Sprejema lahko le naročila in reklamacije. Ne sme sprejemati kupnine (denarja) in ne sme sklepati pogodb.

Premislite

1. Predstavite Univerzitetni klinični center v Ljubljani in njegove značilnosti, vodstvo itd. Pomagajte si z internetom.
2. Prokurist družbe Karton podpiše pogodbo o prodaji stavbnega zemljišča. Ali to lahko stori? Utemeljite odgovor.
3. Kakšen je obseg delovanja trgovskega potnika?

Vprašanja za ponavljanje

1. Opišite razlike med javnim podjetjem in javnim zavodom.
2. Kdo so zastopniki? Navedite njihove aktivnosti.

Novi pojmi:

- register – seznam, kjer se vodi evidenca podjetij ali druge evidence,
- ažurnost – točnost, sprotno opravljanje stvari,
- prioriteta – dati prednost, dati na prvo mesto.

Sestavine firme

Popolno ime firme sestoji iz petih delov:

1. ime družbe (Tuš, Inles ...),
2. označba obsega in vrste odgovornosti (s. p., d. o. o. ...),
3. označba, ki navaja dejavnost, (pleskarstvo, trgovina ...),
4. sedež družbe (kraj, naslov ...),
5. logotip ali predstavitveni znak podjetja (risbe, slike, vinjeta).

Pravila imena firme

- Firma družbe z neomejeno odgovornostjo mora poleg označbe d. n. o. vsebovati ime vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več (npr. »in drugi« ali »in ostali«): Kovinar, d. n. o., Jože Novak in drugi.
- Firma komanditne družbe mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja ter označbo k. d. Imen komanditistov ne sme biti v firmi. Sonček, solarni sistemi, F. Perko in ostali, k. d., Prisojna 1, Ljubljana (Komplementar je F. Perko, poleg njega še eden ali več komplementarjev.).
- Skrajšana firma se uporablja zaradi praktičnosti, saj ni treba navajati celotne firme (5 sestavin), ampak le ime, navedbo odgovornosti in kraj podjetja: Merkator, d. d., Ljubljana.
- Če hočemo v firmo uvrstiti ime kakšne umrle zgodovinske ali druge znamenite osebnosti, moramo pridobiti soglasje sorodnikov in dovoljenje pristojnega občinskega organa.
- V firmo ne smemo vnesti označbe imena občine, mesta, države. Lahko pa nam to dovoli njihov pristojni organ.
- Firma se sme uporabljati kot blagovni znak.
- Firmo moramo namestiti v poslovnih prostorih družbe.

Registrsko pravo in sodni register

Sodni register je knjiga, v kateri so zabeleženi bistveni podatki o organizaciji in najbolj pomembnih pravnih razmerjih vsake gospodarske družbe. To je javna knjiga, ker je dostopna vsakomur, ki se zanima za določene podatke.

Sodni register vodijo sodišča.

V sodni register vpisujemo:

- ustanovitev družbe,
- organiziranje in prenehanje družbe,
- firma in sedež,
- dejavnost,
- odgovornost,
- pooblastila.

Sodni register je sestavljen iz registrskega vložka in zbirke listin.

Načela registrskega prava so:

- načelo javnosti (pogleda lahko kdorkoli),
- načelo publicitete (objavljeno v Uradnem listu RS),
- načelo obveznosti vpisa (vsaka družba se mora vpisati),
- načelo zaupanja (podatki morajo biti resnični),
- načelo ažurnosti (spremembe se sproti zapišejo),
- načelo prioritete (ime firme je le eno),
- načelo izključenosti (ime firme ne sme biti enako ali podobno firmam drugih družb v Republiki Sloveniji).

Premislite

1. Napišite firmo z imenom za družbo iz Ljubljane, ki se ukvarja s posredovanjem v turističnem prometu.

popolna oblika:	
skrajšana firma:	

2. Napišite firmo za komanditno družbo, pri tem upoštevajte, da sta komplementarja Franc Novak in Matej Potočnik, komanditistka pa Marija Zupanc.

3. S pomočjo interneta zberite vse listine, ki se uporabijo pri vpisu v sodni register.

Vprašanja za ponavljanje

1. Kaj je firma?
2. Navedite obvezne sestavine in dodatke firme.
3. Katere so prednosti skrajšane firme?

Likvidacija podjetja

Novi pojmi:

- registracija – vpis podjetja v sodni register,
- investiranje – naložba v podjetje, vlagati kapital (stvarni, denarni) v podjetje,
- sanacija – ozdravitev podjetja oz. ureditev, izboljšanje le-tega,
- dezinvestiranje – prodaja premoženja,
- financiranje – plačevanje,
- trženje – nakup in prodaja v širšem pomenu,
- likvidnost - sposobnost plačevanja,
- likvidacija – prenehanje delovanja podjetja,
- konjunktura – ugodne gospodarske razmere (glede cen, obsega proizvodnje),
- reorganizacija – preureditev,
- stečajna masa – sredstva, dobljena od prodaje podjetja v stečaju.

Življenjska doba podjetja

USTANOVITEV PODJETJA	DELOVANJE PODJETJA	PRENEHANJE DELOVANJA
<ul style="list-style-type: none"> - registracija - vplačilo kapitala (investiranje) 	(proizvodnja, trženje, financiranje) <u>težave</u> SANACIJA	<ul style="list-style-type: none"> - prodaja premoženja - vračilo kapitala (dezinvestiranje) - konec podjetja - izpis iz registra

Slika 17: Življenjska doba podjetja

Podjetje v težavah

Številni primeri iz domačega in tujega okolja opozarjajo, da so krize in zlomi podjetij postali vsakdanji problem. Vzroki za težave podjetij se zelo razlikujejo.

Vzroki

Krize nastanejo v samem podjetju, lahko pa nastanejo tudi v njegovem okolju. Do kriz pripeljejo naslednji problemi:

Zunanji vzroki za težave

- nelikvidnost – podjetje nima denarja za plačilo obveznosti,
- rastejo cene surovin, energije,
- spreminja se trg – nakup ali prodaja naših izdelkov se zmanjša, ker niso več zanimivi ali ker pada kupna moč,
- pojavi se velika konkurenca,
- podjetje ne more izterjati terjatev svojih kupcev (ker so tudi oni nelikvidni).

Notranji vzroki

- finančne težave zaradi prezadolženosti podjetja,
- napačne poslovne odločitve v podjetju,
- prevelike zaloge,
- napačna lokacija podjetja,
- napačna politika zaposlovanja,
- napačna tržna politika in politika proizvodov.

Gospodarske posledice

Če zaidejo v finančne težave velika podjetja, nastanejo številne posledice:

- izguba trga,
- zmanjšanje delovnih mest,
- težave finančnih ustanov,
- padeč konjunktura.

Izhod iz težav

Podjetje v težavah se glede na okoliščine odloči, katero pot bo izbralo:

Slika 18: Izhod podjetja iz težav

Sanacija

Sanacija pomeni ozdravitev podjetja do take mere, da vzpostavimo ponovno plačilno sposobnost podjetja. Možnosti so naslednje:

- materialna sanacija: dokapitalizacija ali povečanje lastnega kapitala,
- knjižna sanacija: odpis obveznosti,
- reorganizacija podjetja,
- sprememba proizvodnega programa (novi izdelki, storitve),
- investiranje v nove stroje, znanje,
- izterjava kupcev,
- prodor na nove trge.

Prenehanje delovanja podjetja

Prenehanje vodi na podlagi Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL):

- za s. p. lastnik sam ali dedič,
- za gospodarske družbe pa likvidacijski upravitelj.

Stečaj je postopek za prenehanje plačilno nesposobnega podjetja, voden je na sodišču, ki pravično razdeli premoženje dolžnika vsem upnikom. Zahtevek za stečaj poda dolжник, upnik ali osebno odgovoren družbenik.

Poznamo dve vrsti prenehanja, kot prikazuje slika spodaj. Po prenehanju pa sledi likvidacija ali izbris podjetja iz sodnega registra.

REDNO PRENEHANJE	PRISILNO PRENEHANJE – STEČAJ
<p>V primeru</p> <ul style="list-style-type: none">- bolezni, starosti, smrti lastnika,- odločitve lastnika,- poteka časa	<p>V primeru</p> <ul style="list-style-type: none">- zunanjih in notranjih vzrokov
<p>SLEDI:</p> <ol style="list-style-type: none">1. dokončanje poslov2. izterjava dolgov3. prodaja premoženja4. poplačilo upnikov	<p>SLEDI:</p> <ol style="list-style-type: none">1. dokončanje poslov2. izterjava dolgov3. prodaja premoženja4. poplačilo upnikov

Tabela 1: Vrste prenehanj podjetja

Po prenehanju podjetja stečajni upravitelj proda vse premoženje (stečajna masa) in poplača upnike po določenem zakonskem vrstnem redu. Iz stečajne mase ne dobijo vsi upniki sorazmernega pokritja za svojo terjatev. Za zahtevke upnikov velja naslednje zaporedje:

1.	IZLOČITVENI UPNIKI	<ul style="list-style-type: none"> - vse najete (npr. lizing) in sposojene stvari - predmeti, sprejeti v popravilo - komisijsko blago
2.	LOČITVENI UPNIKI	<ul style="list-style-type: none"> - terjatve bank, (zavarovani s hipoteko) - terjatve prevoznikov, špedicije in drugi zavarovane terjatve
3.	TERJATVE IZ STEČAJNE MASE	<ul style="list-style-type: none"> - za plače tistih, ki delajo v stečajnem postopku - za stroške stečaja (elektrika, najemnina) - javne dajatve (takse ...)
4.	TERJATVE DRUGIH	<ul style="list-style-type: none"> - vse nezavarovane terjatve - plače delavcev – pred stečajnim postopkom

Tabela 2: Rangiranje zahtevkov upnikov

Premislite

1. V podjetje Koren, d. o. o. ste prinesli v popravilo barvni televizor. Družba je šla v stečaj. Ali lahko zahtevate, da vam izročijo vaš televizor? Odgovor utemeljite.
2. Gospod Janez Novak je knjigovodja podjetja Knjigoveznica, d. o. o. Premoženje družbe je prišlo v stečaj. Stečajni postopek je dal le 10 % stečajne kvote. Gospod Novak ima odprte naslednje denarne zahtevke: 6.000 EUR iz obdobja pred objavo stečaja in 8.000 EUR pred potekom stečajnega postopka. Koliko bo dejansko dobil?
3. Zakaj je celotna odprodaja za stečaj »zrelega« podjetja še vedno najugodnejši način unovčenja, če je možno najti zainteresiranega kupca?

Vprašanja za ponavljanje

1. Kdaj je podjetje v težavah?
2. Kaj pomeni sanacija podjetja?
3. Kakšni so vzroki za prenehanje podjetja?
4. Kdaj sledi likvidacija podjetja?